

Rapport från Västerås:

Eldsjälar i team styr utvecklingen i hörselvården

Vi i Barnplantorna har sedan en tid bestämt oss för att dels rapportera från vardagen för familjer till barn/ungdomar med cochleaimplantat eller andra typer av hörhjälpmedel men även rapportera från hörselvården.

Vad är det som gör att några hörselvårdsavdelningar i Sverige snabbt insåg att målgruppen döva barn förändrades redan på 1990-talet och sedan har fortsatt förändras? Den frågan har vi i Barnplantorna ställt oss många gånger genom åren. Tidigt såg vi en rad specialpedagoger, hörselpedagoger, logopedier och många flera yrkeskategorier som deltog på Barnplantornas kurser och konferenser. Vi såg dem även på internatio-

nella konferenser som AG Bells symposium i Madrid/ Spanien sommaren 2019. Flera av dem har utvecklat egna nätverk samt har kontakt med olika forskare inom området barn/unga med hörselnedsättning. På så sätt bildade de kunskapsnätverk för fortbildning och utveckling. Gemensamt för dessa verksamheter är *vetgiriga eldsjälar*. Det har hänt att de har stött på motstånd i sina ansträngningar att utveckla metoder för hörsel- och talutveckling hos barnen. Även i försök att involvera föräldrar från början i det som vi idag benämner familjeintervention.

Vi har i tidigare nummer av Barnplantabladet berättat om specialpedagog Petra Nilsson och hennes arbete i Sundsvall

(Region Västernorrland). Vi har knutit kontakt med specialpedagog Sandra Nilsson i Falun (region Dalarna), specialpedagog Yvonne Thalén i Karlstad (region Värmland), specialpedagog Anette Magnusson i Västerås (region Västmanland) samt specialpedagog Madelène Johansson i Linköping (region Östergötland). Hoppas ingen känner sig glömd!

Så kom då turen till Västerås för ett besök från Barnplantorna. Strax innan Corona utbrottet i Sverige besökte jag familjeinterventionsverksamheten i Västerås. På plats fanns delar (men inte alla) av teamet runt familjer och barn. Det var specialpedagog Anette Magnusson, hörselpedagog Catharina Juhlin och kurator Heva

Brajim. I teamet ingår även psykolog Daniel Porsaeus, logoped Susanna Björklund och tre tekniker.

Individuell habiliteringsplan – finns den?

På vägen till Västerås tänker jag tillbaka på ett av Barnplantornas Nyhetsbrev, som jag skrev för några år sedan. I ett avsnitt ondgjorde jag mig över att ingen hörselvårdschef som jag någonsin har pratat med har kunnat uppvisa en individuell handlingsplan inom habiliteringen (hörsel), som de följer. En plan som över tid beskriver olika steg och innehåll i stegen i habiliteringsarbetet med den individuella familjen. Vid frågor har jag oftast istället fått fina flödesdiagram över hörselvårdens organisation presenterade för mig.

Undrar hur det ser ut i Västerås, tänker jag. Kan det vara en modell för Sverige?

Varmt välkomnande

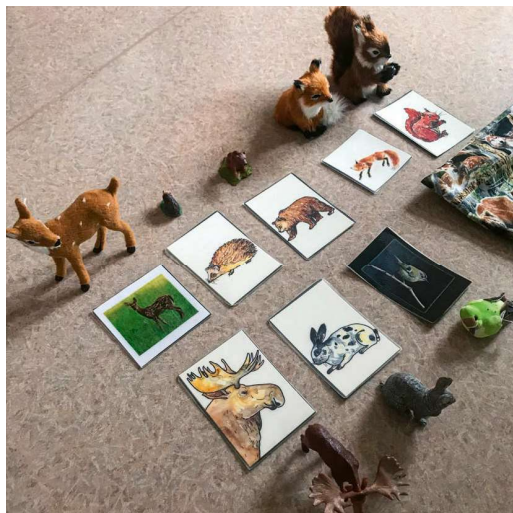
Jag är välkommen och de bjuder på lunch och efter inbördes presentation så börjar – redan vid måltiden – samtalet om intervention och barn. Alla är väldigt engagerade i sina respektive arbeten. Det slår mig också att ingen prestige tycks finnas, det vill säga håll dig till ditt yrkesområde så håller jag mig till mitt. Detta diskuterar vi också och alla tre ler och nickar samstämmigt.

– Vi gör alla det som är bra för barnet och dess familj, säger Heva.

Habiliteringsplan finns!

Anette Magnusson sätter sig vid datorn och skriver ut allt material från:

- Första brev till vårdnadshavare.
- Information om mottagande av yngre barn 0–2½ år.
- Kompendium med basinformation till föräldrar.
- Kompendium "Barnets viktigaste resurs: FAMILJEN" riktat till föräldrarna.
- Strukturerad basinformation till förskolan inför samling av förskolepersonal på hörselvården.

- Kompendium med basinformation till förskolepersonal för medtag.
- Strukturerad lista över hur de yngre barnen tas emot det första året.
- Information om hur barn tas emot från 2½ år till 5 år.
- Information om hur skolbarn med bilateral hörselnedsättning tas emot.
- Information om hur barn med ensidig hörselnedsättning tas emot.
- Powerpointpresentationer vid skolbesök, utvärdering av skolinformation.

essa föräldrar anges att hörselvården provar ut hörhjälpmedel, ger hörselinformation till skola, installerar hörselteknisk utrustning i skolan med mera. Det intressanta i brevet till föräldrar var emellertid:

Vi vill med detta brev påminna om vikten av att senast den 15 maj meddela Hörselenheten förändringar i skolsituationen; det vill säga byte av skola, lokaler eller lärare. Detta för att hörselinformation till skolan och ev. flytt- eller nyinstallation av hörselteknisk utrustning ska kunna göras i tid. Hör vi inget av er så kommer inte den tekniska utrustningen att flyttas eller personalen erbjudas information.

Det framstår som ett utmärkt sätt att engagera föräldrar.

Implementering av LENA-verktyget pågår

I Barnplantorna har vi vid ett par tillfällen skrivit om LENA (Language Environment Analysis). (Se faktaruta på sidan 26.) Det handlar om att på ett medvetet sätt stimulera barns språkutveckling tidigt ("boost

Ansvar läggs även på föräldrar till barn i skolåldern med nedsatt hörsel. I brev till

→ *the brain through early talk*” anges det på www.lena.org). Det är väsentligt att barn har ett gott ordförråd vid skolstart.

I både Sundsvall och Falun har LENA-verktyget provats på barn med framgång. Nu står Västerås i startgroparna för detta och det var också en av anledningarna till Barnplantornas besök.

– På en konferens (NCFIE 2016) fick vi kännedom om LENA, berättar Anette Magnusson. Sedan har vi haft kontakt med Sandra Nilsson i Falun. Efter det att delar av vårt team varit på besök i Falun för två år sedan, började vi undersöka om vi kunde köpa in LENA mätutrustning. Den 17 april kommer Sandra Nilsson och Ulrika Löfkvist hit till oss för att vägleda oss i arbetet.

Så spännande. Ulrika Löfkvist, logoped och PhD är den person i Norden som knutit kontakt med LENA-centrat i USA och sedan dess försöker hon intressera hörselvärderna i Sverige och Norge (där hon varit verksam fram till dags dato) för att implementera LENA i regionala verksamheter.

Anette får frågan hur de ska påbörja implementeringen och huruvida de har valt ut några specifika testfamiljer.

– Vår idé är att alla nya familjer med barn ska erbjudas detta, förklarar hon. Vi kommer att berätta om LENA vid första besöket och sedan får föräldrarna skriva under ett papper hos logopeden att de vill medverka innan de får ta med LENA-apparaturen hem. Även andra barns föräldrar (som redan är i vår verksamhet) kommer att erbjudas information.

Anette säger att målet är att göra föräldrar medvetna om vikten av optimal hörsel och talspråk i tidig ålder hos barnet. LENA är verkligen ett enkelt och konkret sätt att påvisa och bekräfta för föräldrar att deras arbete ger resultat.

Sedan länge arbetar de också med AVT – Auditory Verbal Therapy med föräldrarna.

Kris och sorg kan se olika ut hos föräldrar

Kuratören Heva Brajimi har utomsvensk bakgrund så osökt glider samtalet med honom in på huruvida det finns kulturella skillnader och reaktioner vid sorg och kris hos föräld-

rar. Heva säger att i grund är det samma reaktioner men...

– Religiös övertygelse kan göra skillnad och där kan det vara lättare att nå acceptans för situationen som man kanske ser som en del i ett större skeende. Det kan dock vara mer stigmatiserande hos föräldrar med utomsvensk bakgrund, att ha ett barn med någon typ av funktionsnedsättning. Frågor som ”det växer väl bort” eller ”man kanske inte behöver ha hörhjälpmedel hemma och på fritiden” är inte helt ovanliga.

En kraftig kris- och sorgreaktion kan bli ett hinder för känslomässig anknytning och interaktion med barnet, så Hevas roll i hörselteamet är viktig.

– Vår erfarenhet säger att det verkar fungera bäst för de barn där föräldrar har en avslappnad, odramatisk inställning till hörselskadan, teknikanvändning och annan hjälp, men samtidigt har ett bestämt och tydligt förhållningssätt gentemot barn och omgivning att insatser och hjälp är självklara och ”icke förhandlingsbara”.

– De barn, påpekar Heva, som möter en attityd hos sina föräldrar om att funktionshinder inte är något att skämmas över och att hörapparaten är självklar i örat, kommer att ha ett mer avslappnat förhållningssätt i tonåren och vuxenlivet.

Verksamheten andas kunskaps-bejakande

Anette tar mig med på en rundvandring i lokalerna. De tar emot både grupper av personal för utbildning, föräldrar i grupp samt föräldrar och barn enskilt för hörsel- och språkträning. Det senare syns genom all lek- och språkutvecklande material som dignar från hyllor.

Cirka 30–35 förskolebarn och 230 skolbarn är inskrivna i deras verksamhet.

Föräldrar och personal i region Västmanland kan vara stolta. Flera andra regioner börjar intressera sig för deras strukturerade arbetssätt, som är dokumenterat och därmed lätt att implementera i andra regioner. Det är glädjande, hoppas de blir fler efter detta reportage, som önskar arbetssätt i tiden. Målgruppen barn med dövhet/hörselnedsättning fortsätter att förändras.

Nationellt vägledande? Ja, utan tvekan! ●

Text och foto: Ann-Charlotte Gyllenram

Kontakt

Har du frågor efter detta reportage ta kontakt med:

Anette Magnusson anette.magnusson@regionvastmanland.se